

Jaarverslag 2025 Peel Natuurdorpen (PND)

Vorig jaar (2024) hebben we belangrijke stappen gezet om landschapslandbouw in de Peel zichtbaar én beleefbaar te maken: met boeren aan het roer, nieuwe natuur op boerenland, aandacht voor erfgoed, en kleinschalig wonen als vliegwiel voor een leefbaar platteland. Een grote mijlpaal was de goedkeuring van de notitie AgroNatuurWonen door het college van B&W (juni 2024). Daarmee werd bestuurlijk draagvlak voor de inspiratielocatie Heihorst onderstreept. Nodig voor een cruciale stap richting “de schop in de grond”. Onze aanvraag in de 8e ronde van de Erfgoed Deal werd toegekend. Dat is niet alleen steun voor de inhoud en aanpak, maar ook een belangrijke erkenning voor het bottom-up karakter van PND. In die zin was 2024 spectaculairder dan 2025.

In 2025 lag de nadruk op het versterken van het fundament: het project werd verder uitgewerkt en het gesprek met overheidspartners kreeg een nieuwe impuls. Tijdens de bijeenkomst van 11 september 2025 is met gemeente, provincie en partners uitgesproken dat men hetzelfde doel nastreeft: een gezondere balans in de Peel (natuur, water, economie) mét perspectief voor boeren. Er werd een ontwerpteam gevormd, om gezamenlijk toe te werken naar een ambitieus én juridisch houdbaar plan, met tempo in het vervolg.

Tegenvaller voor de deelnemende boeren en mogelijke showstopper

Tegelijkertijd kende 2025 ook een lastige ontwikkeling die juist voor de zes deelnemende boeren rond de inspiratielocatie zwaar weegt. Enkele percelen zijn door provincie en gemeente afgewezen, waardoor niet alle zes boeren (met al hun beoogde gronden) mee kunnen doen zoals oorspronkelijk gedacht. De betrokken boeren hebben dit project vanaf het begin benaderd vanuit het principe ‘allemaal of niemand’: samen investeren, samen verantwoordelijkheid dragen en samen profiteren van een nieuw verdienmodel en landschapsherstel. Dat er nu onzekerheid ontstaat over de deelname van alle zes, is daarom een serieuze tegenvaller. Het maakt bovendien dat het reëel de vraag is of het project niet alsnog een showstopper krijgt, omdat uiteindelijk de boeren het in de praktijk moeten realiseren. In 2026 wordt dit een van de cruciale punten die om helderheid en een gedragen oplossing vragen.

PND en de Erfgoed Deal: pionieren zichtbaar maken

In december 2025 was PND te gast bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en presenteerde hoe landschapslandbouw, erfgoed en leefbaarheid elkaar kunnen versterken.

NOVEX de Peel.

PND sluit aan bij de ambities van NOVEX De Peel: een gebiedsaanpak waarin ruimte is voor vernieuwende oplossingen en experimenten die niet vanzelf in bestaande kaders passen.

Kennis, inspiratie en zichtbaarheid

In oktober 2024 zijn we gestart met een nieuwe cursus mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie. Bedoeld voor grondeigenaren die natuur en landschap willen implementeren in de bedrijfsvoering. De boer als leverancier van eco-systeemdiensten. De thema's:

- Bedrijfsopvolging
- Persoonlijke ontwikkeling
- Duurzaam verdienvermogen

Met 47 aanmeldingen was deze cursus goed bezet. Het betreft boeren uit de Peel en ook daarbuiten. Blijkbaar leeft het thema landschap goed onder de boeren!

Op 6 juni vond op Bronlaak een inspirerend symposium plaats als afsluiting van de cursus "Landschap en natuur als tweede tak". De dag bracht (erfgoed)professionals en cursisten samen rond landschapslandbouw en een toekomstbestendig cultuurlandschap, met o.a. lezingen en workshops/excursies.

Handreiking Nieuwe Natuur en Klein Wonen

In onze nieuwsbrief van juli 2025 komt ook de Handreiking Nieuwe Natuur en Klein Wonen aan de orde: het idee dat de economische waarde van kleine, permanente woningen kan helpen om natuurontwikkeling op boerenland mogelijk te maken, mét maatschappelijke meerwaarde.

De Natuurverdubbelers werken samen met het Instituut Maatschappelijke Innovatie, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken, aan een Handreiking Nieuwe Natuur en Klein Wonen. Testlab en IMI werken hierin samen met initiatiefnemers zoals Peel Natuurdorpen, experts en gemeentelijke, provinciale en ministeriële ambtenaren. Het ministerie laat hiermee zien dat het waarde ziet in deze vorm van functiecombinatie in het landelijk gebied.

Het doel van de handreiking is om gemeenten en provincies te inspireren ten aanzien van de mogelijkheden die het ruimtelijke concept Nieuwe Natuur en Klein Wonen (NNKW) biedt. Door visueel aantrekkelijke inrichtingsconcepten voor verschillende landschappen te schetsen, wordt inzichtelijk hoe NNKW-initiatieven kunnen passen in Nederland. Een aantal initiatieven vanuit de praktijk, waaronder het PND- project, krijgen expliciete aandacht in de handreiking.

Kennisdeling

Op onze website is een 'kennisplein' ingericht. Dit om alle opgedane kennis snel en efficiënt te kunnen delen. Zie; <https://peelnatuurdorp.nl/kennisplein/>

Excursies

Excursies zijn er ook dit jaar weer verscheidene geweest. Vooral in het kader van de praktijkleergang 'landschap en natuur als tweede tak' en het symposium. Het prachtige coulissenlandschap van Bronlaak, geeft een goed beeld van wat Peel Natuurdorpen beoogt met landschapslandbouw en is daardoor een gewilde en doeltreffende excursie locatie.

Draagvlak

PND heeft ook in 2025 veel tijd gestoken in het gesprek met de omgeving rond inspiratielocatie Heihorst in Zeeland. We informeren, luisteren en gaan in overleg met buurtbewoners, omwonenden en geïnteresseerden, juist omdat draagvlak ontstaat door elkaar te blijven ontmoeten, ook als niet iedereen meteen enthousiast is.

Tegelijkertijd merken we dat er altijd een kleine groep is die, om uiteenlopende redenen, niet te overtuigen is. Hoe zorgvuldig je plannen ook toelicht en hoe open je ook het gesprek voert: soms blijft weerstand bestaan. In een maatschappij die merkbaar sneller verhardt, hoort dat helaas ook bij werken aan verandering. We kiezen er daarom voor om respectvol te blijven, duidelijk te communiceren en door te gaan met degenen die wél willen meedenken en bouwen.

Financiën: Strategisch werven en belangrijke mijlpalen

Ook in 2025 heeft Peel Natuurdorpen veel tijd en energie gestoken in het werven van fondsen om de uitvoering van ons ambitieuze project te ondersteunen. We hebben aanvragen ingediend bij verschillende fondsen, waaronder, NOVEX de Peel, Leader De Peel, het Cultuurfonds, RNOB, Stimulus en SBNL natuurfondsen.

Helaas zijn alle aanvragen afgewezen. Hoewel het resultaat dit jaar een positief saldo van circa €490.000 laat zien, blijft de noodzaak om nieuwe financieringsbronnen aan te boren aanwezig.

Een bijzonder waardering voor ons project blijkt ook uit donaties die we ontvangen. Niet alleen geeft dit ons de financiële ruimte om door te gaan, maar het vormt ook een krachtige morele steun van de gemeenschap. Donateurs die financieel bijdragen aan dit project, geven daarmee hun vertrouwen in de waarde en impact van het werk dat we doen. Deze betrokkenheid van de mensen zelf onderstreept het belang van wat we gezamenlijk proberen te bereiken.

Voor een gedetailleerd overzicht van de financiën verwijzen we naar de jaarrekening 2025.

Vooruitblik

In 2026 richt PND zich op de aanvraag van de vergunningen om te kunnen starten met de inspiratielocatie, die een belangrijke rol gaat spelen in het realiseren van onze visie op landschapslandbouw: een integratie van natuur, landbouw en wonen.

Bestuur PND

De voorzitter: Pierre Bos

De secretaris: Annie Martens

De Penningmeester: Jan Ottens

Bijna wekelijks is er overleg geweest met vele partijen.

Bijlage 1: besprekingen PND met diverse partijen in 2025

datum	Betrokken partij(en)	Onderwerp	Wie
03-jan	DisGover Uverheid United	Gesprek ivm IPO ontwikkeling peel PND project RO	Overheid United Trainnees Anne van Hoessel, ILse van der Veen, Milou Olthof, bestuur PND
07-jan	BijeenkBoeren Heihorst	Gesprek ivm PND aanvraag gem Maashorst	Boeren Heihorst, Bestuur PND, KM H vd Berg
10-jan	Gesprek RNOB Leader	Aanvraag Leader	Bureau More, PND
17-jan	BijeenkBoeren Heihorst	Gesprek ivm PND aanvraag gem Maashorst	Boeren Heihorst, Bestuur PND, KM H vd Berg
23-jan	Bijeenkomst Tiny house ambassadeurs	Stand van zaken	Th ambassadeurs, bestuur PND, kwartiermaker
24-jan	Provinciehuis Arnhem 'Uit de koker' Disgover	Ambtenaren sessie RO domein	Overheid RO terrein
27-jan	Bespreking Gem Maashorst wethouder afd directeur proj leider	Stand van zaken en Hoe nu verder	Bespreking Gem Maashorst wethouder afd directeur proj leider, bestuur PND, kwartiermaker
07-feb	Bespreking BTO met BPG Maurits van Bouwdijk	BTO opzet bespreken	BPG Maurits van Bouwdijk, Bestuur PND
07-feb	RCE	Overleg symp presentatie Erfgoed Deal	RCE Edwin Raap en Jephta Dullaert
07-mrt	Gem Maashorst	Overleg inzake project presentatie PND	Gem Maashorst Gijs van Oorschot, Wout Janssen
13-mrt	Gem Maashorst	Project presentatie PND	Gem Maashorst Gijs van Oorschot, Wout Janssen, ambtenaren bestuur PND KM Henk vd Berg En RvA Matthie van Merwerode
26-mrt	Stand van zaken indiening gem Maashorst inspiratieloc Heihorst	Indiening stand van zaken inspiratielocatie	Boeren Heihorst, PND en Kwartiermaker Henk van den Berg
27-mrt	Alliantie bijeenkomst NNKW	Verdere uitwerking	PND bestuur en Natuurverdubbelaars
02-apr	Afstemmen RCE symposium	Symposium	RCE Edwin Raap, Jephta Dulaart, Carlijn Vos RCE, bestuur PND
05-mei	RNOB Joan van Dijk	Sleutelproject PND NOVEX de Peel	RNOB JOan van Dijk, Bestuur PND
19-mei	Presentatie alliantie bijeenkomst	Veenendaal	NNKW, Natuur Verdubbelaars, IMI, Gemeente Maashorst, Andere gemeenten, Provincies, RVO
02-jun	Gesprek met André Kuipers	Symposium 6 juni bespreken	PND en André Kuipers
23-jun	RNOB Gaston Gelissen	RNOB en PND	Gaston Gelissen en Myriam de Vroome programma secretaris, bestuur PND
26-jun	Bijeenkomst gem Maashorst AgroNatuurWonen	Voortgang AgroNatuurWonen	Gem Maashorst, Boeren PND, bestuur PND, buurtbewoners
02-jul	Peelcafe	Een leefbare ondernemende en natuurlijke Peel	NOVEX PND bestuur

02-jul	Van Gogh National Park	Brabantse Bodem & Brabant Behaagt	Allerlei partijen en bestuur PND
02-sep	NOVEX Gaston Gelissen programma manager tel gesprek	Stand van zaken PND positie NOVEX	Voorzitter Pierre Bos en Gaston Gelissen
11-sep	Gem Maashorst, Provincie Noord-Brabant, PND	Bijeenkomst om te komen tot een principe verzoek	Anja van den Bogert, Annemarie schellekens Arjan Westerneng Gijs Van Oorschot Lynn den Exter Peter Hermens Sifra Sies Willem Leenders Wout Janssen Daniel Hendriks Marleen Schuijl bestuur PND
17-sep	Gem Maashorst, PND	Bijeenkomst voortgang PND	Burgemeester Hans van der Pas, wethouder Jeroen van den Heuvel, PND
30-sep	Harrie Kiekenbosch Raalte Podcast interview	Podcast	Gereed en wordt geplaatst op site PND en Youtube kanaal
11-sep	Bijeenkomst Gem M. Provincie NBR, PND	Hoe nu verder	Gem Maashorst, Buro SRO en PND
17-sep	Gemeente Maashorst Burgemeester Hans vd Pas, wethouder	Stand van zaken PND	Locatie gemeentehuis Maashorst Burgemeester en wethouder Jeroen van den Heuvel en bestuur PND
04-okt	Bijeenkomst KNNV Eindhoven	Ecologisch ondersteuning PND	PND Jan Ottens
23-okt	Bijeenkomst gem Maashorst project groep	Vorbereiding 27 okt	Locatie gemeentehuis Maashorst met projectgroep, en bestuur PND
27-okt	Bijeenkomst gem M, boeren Heihorst, burens en PND	Stand van zaken en Hoe verder	Bijeenkomst gem M. Proj leider Wout Janssen, boeren Heihorst, burens en PND bestuur en KM
30-okt	Gemeente Maashorst Burgemeester Hans vd Pas, wethouder	Voortgang PND	Gemeente Maashorst Burgemeester Hans vd Pas, wethouder Jeroen vd Heuvel, Pierre Bos, Jan Ottens, Annie Martens
11-dec	RCE presentatie PND project	Presentatie RCE bijeenkomst door PND	Jan Ottens
20-nov	Gem Maashorst Buro SRO PND	Stand van zaken afstemmen en vervolg	Gemeente Maashorst en PND
25-nov	Gem Maashorst en PND	Overleg met buurtvertegenwoordiging Heihorst	Wout Jansen en Mathatthie van Merwerode
27-nov	Gem Maashorst Heihorst boeren en PND	Stand van zaken	PND, gemeente en boeren Heihorst
09-dec	Plantteam gemeente	bijeenkomst stavaza	Gemeente Maashorst en SRO
10-dec	Gem Maashorst boeren Heihorst en PND	Stand van zaken	Gemeente maashorst, Boeren Heihorst en bestuur PND en kwartiermaker Henk vd Berg
11-dec	Symposium RCE Amersfoort	Presentatie verzorgen door PND	PND bestuur
15-dec	Gem Maashorst en PND	Stand van zaken	Gemeente MH en PND terugkoppeling Planteam
17-dec	Gem Maashorst Heihorst boeren en PND	Stand van zaken	Gemeente MH en PND terugkoppeling boeren